

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
t.a.v. de minister van OCW mevrouw R.M. Letschert
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

Amsterdam, 26 oktober 2026
Kenmerk: 26-022
Betreft: Reactie op *Visie op cultuur en cultuursubsidies vanaf 2029*

Geachte minister,

Met belangstelling hebben wij kennisgenomen van uw brief *Visie op cultuur en cultuursubsidies vanaf 2029* van 9 oktober 2026. De Nederlandse Associatie voor Podiumkunsten (NAPK) deelt uw ambitie om de toegang tot cultuur te vergroten, administratieve lasten te verlagen en het bestel toekomstbestendiger te maken. Binnen onze vereniging zijn echter grote zorgen over het voorgestelde proces, tijdsplan en de gekozen oplossingsrichting. Met deze brief willen wij nadrukkelijk onze kritische opmerkingen met u delen en verzoeken wij u nogmaals om een bestuurlijk overleg voor het wetgevingsoverleg van 9 november aanstaande.

Uw brief combineert een verschuiving van een groot deel van de huidige BIS naar de Rijkscultuurfondsen met een herziening van het fondsenlandschap en nieuwe afspraken met medeoverheden. Elk van deze veranderingen op zich heeft al grote gevolgen, in samenhang vormen zij een zeer ingrijpende verbouwing van het bestel. De voorbereidingstijd daarvoor is te krap, temeer daar onze leden zich nu al voorbereiden op hun aanvraag voor de komende cultuurnotaperiode. Voor hen is het van essentieel belang dat er medio 2027 duidelijkheid is bij welk loket en bij welke regeling zij kunnen aanvragen. Het tijdsplan dat u voor ogen heeft biedt instellingen, fondsen, medeoverheden en de Raad voor Cultuur onvoldoende tijd om zich verantwoord voor te bereiden op de ingrijpende herziening die u voor ogen heeft. Wij voorzien daarbij onbedoelde neveneffecten en potentiële ongelukken.

De probleemanalyse moet vóór de oplossing komen

Uw brief benoemt drie doelen: betere toegang, vereenvoudiging en toekomstbestendigheid. Die doelen onderschrijven wij. Uit de brief blijkt echter nog onvoldoende welk concreet probleem met de voorgestelde overdracht van BIS-functies en de herinrichting van de fondsen wordt opgelost. Ook is niet duidelijk welke alternatieven zijn onderzocht en waarom deze combinatie van maatregelen aantoonbaar de beste oplossing is. Een organisatorische herschikking zou voort moeten komen uit een inhoudelijke visie en een gedeelde probleemanalyse op wat Nederland aan culturele functies, disciplines, ketens en regionale infrastructuur voor de komende cultuurnotaperiode wil behouden en ontwikkelen. En die inhoudelijke visie lezen wij onvoldoende terug.

Een stelselwijziging van deze omvang kan niet over één nacht ijs. De podiumkunsten vormen een onderling afhankelijk (inter)nationaal ecosysteem van makers, gezelschappen, ensembles,

festivals, ontwikkelinstellingen, podia, opleidingen, fondsen en overheden. Een ingreep op één plek werkt door in productie, presentatie, talentontwikkeling, publieksbereik, regionale infrastructuur en werkgelegenheid. Zonder voorafgaande integrale toetsing bestaat een reëel risico op ongelukken die pas zichtbaar worden wanneer aanvragen, budgetten en verantwoordelijkheden al zijn verplaatst wat vervolgens moeilijk terug te draaien is.

Kies voor een gefaseerd en meerjarig traject

Het advies *Toegang tot cultuur* van de Raad voor Cultuur, dat de onderbouwing vormt voor de stelselwijziging, verscheen begin 2024 en werd nadrukkelijk gepositioneerd als een denkrichting die nadere uitwerking vraagt in gesprek met het veld. Een dergelijke uitwerking heeft een zorgvuldig traject nodig en zou pas verantwoord zijn vanaf 2029. Bovendien was het raadvies duidelijk: een extra investering van jaarlijks tenminste 200 miljoen euro structurele middelen, met daarnaast aanvullende incidentele middelen, zijn noodzakelijk om de overgang naar een nieuw stelsel mogelijk te maken. U schrijft dat die extra middelen niet beschikbaar zijn, waardoor uw voorstel neerkomt op een feitelijke bezuiniging op een sector waar schaarste regeert en die financieel al heel kwetsbaar is.

Tegelijkertijd zien wij voldoende mogelijkheden om in aanloop naar de nieuwe cultuurnotaperiode al een aantal zaken door te voeren die leiden tot een sterker bestel. De afgelopen periode hebben wij, samen met onze leden, gewerkt aan oplossingsrichtingen die tegenmoetkomen aan de breed gedragen wens voor een betere regionale spreiding, administratieve lastenverlichting en een helder onderscheid tussen BIS en Rijkscultuurfondsen:

1. Behoud voor de komende cultuurnotaperiode de huidige BIS, maar zorg voor een scherpere definiëring van de functies binnen de culturele basisinfrastructuur. Regionale spreiding, (inter)nationale betekenis, talentontwikkeling en vertegenwoordiging van genres zouden in die definiëring een heldere plek moeten krijgen;
2. Los een aantal knelpunten op in de spreiding van BIS-functies door extra plekken inclusief extra budget te creëren voor onderbedeelde regio's;
3. Verleng de subsidieperiode naar 8 jaar en geef de Rijkscultuurfondsen ruimte voor meer differentiatie in hun regelingen, zodat ze gevestigde makers continuïteit kunnen bieden en tegelijkertijd doorstroming en vernieuwing kunnen faciliteren;
4. Zorg voor een vereenvoudiging van de aanvraag- en verantwoordingsprocedures in samenspraak met de medeoverheden. Dit levert lastenverlichting op voor zowel de instellingen als de overheden.

Als deze zaken doorgevoerd zijn, zou ter voorbereiding op de volgende cultuurnota-periode gestart kunnen worden met:

1. Voorbereiden van een onafhankelijke integrale impactanalyse en uitvoerbaarheidstoets ten aanzien van de voorgenomen stelselherziening, met afzonderlijke aandacht voor makers, instellingen, disciplines, ketens, regio's en de verantwoordelijkheid van de medeoverheden.
2. Uitwerken van een aantal scenario's die transparant te vergelijken zijn op publieke waarde, kosten, uitvoerbaarheid, rechtszekerheid en risico's;
3. Consulteren van het veld en medeoverheden hoe zij kijken naar de verschillende scenario's, waarna er een afgewogen besluit kan worden genomen;

4. In de Rijksbegroting zoeken naar extra (structurele én incidentele) middelen, bedoeld voor de beoogde omvorming van het cultuurbestel en de daarbij behorende frictie- en transitiekosten.
5. Het starten van een aantal pilots om de nieuwe werkwijze op beperkte schaal te toetsen, zodat tussentijdse evaluatie en bijsturing mogelijk blijft.

Onze oproep

De NAPK wil constructief bijdragen aan een sterker, toegankelijker, pluriformer en eenvoudiger cultuurbestel. Wij zijn bereid mee te denken over concrete verbeteringen en werkbare experimenten en zorgvuldigheid is hierbij een voorwaarde.

Een bestel dat gedurende decennia is opgebouwd, kan niet in een zeer korte ontwerp- en implementatieperiode fundamenteel worden verbouwd zonder grote risico's voor het hele ecosysteem. Goede bedoelingen bieden geen garantie dat er geen ongelukken gebeuren. Wij vragen u daarom geen onomkeerbare stappen te zetten zolang een probleemanalyse, effecten, uitvoerbaarheid, financiële dekking, wettelijke waarborging en een realistisch overgangspad niet overtuigend zijn uitgewerkt en getoetst.

Zoals verzocht gaan wij hierover graag op korte termijn, voor het Wetgevingsoverleg cultuur op maandag 9 november, met u in gesprek en leveren graag praktijkkennis voor een zorgvuldig, gefaseerd en financieel verantwoord vervolg.

Hoogachtend,

Mirjam Terpstra
Directeur
Nederlandse Associatie voor Podiumkunsten